

Det er svært at være skråsikker, når man svarer for andre

På Værkstedet Søndervang arbejder vi med Marte Meo i forløb og i alternative sammenhænge. Bl.a. bruger vi Marte Meo til at sikre, at de individuelle handleplaner, vi udarbejder, har udgangspunkt i brugerens egne behov og ønsker for livet. Også selvom brugeren ikke har verbalt sprog.

Af Susanne Lindholt, Marte Meo terapeut, Værkstedet Søndervang, Sønderborg

Jytte Birk Sørensen gav på temadagen i Marte Meo i Vejle den 13. maj et inspirerende oplæg om Marte Meo i forhold til mennesker med nedsatte psykiske funktionsevner – ex. mennesker uden sprog. Der kom mange tanker og ideer på bordet – også om andre måder at bruge Marte Meo på.

På det beskyttede værksted, hvor jeg arbejder, bruger vi Marte Meo metoden. Både i traditionelle forløb, men også i mere alternative sammenhænge. Jytte Birk Sørensens oplæg inspirerede mig til at videregive vores erfaringer med Marte Meo i forhold til arbejdet med handleplaner for personer med multiple funktionsnedsættelser.

Hvad er handleplaner

ServiceLOVEN stiller krav til kommuner og amter om, at de skal tilbyde personer med betydeligt nedsat psykisk eller fysisk funktionsevne en skriftlig handleplan for den indsats, der ydes den pågældende.

Det er ikke en bestemt faggruppe eller et bestemt organisatorisk niveau, der har eneret på at udarbejde planerne. I Sønderjyllands Amt er kompetencen uddelegeret til de enkelte bo- og beskæftigelsestilbud.

Handleplanen kan indeholde:

- Uddannelse, beskæftigelse, bolig, fritid
- Personlig udvikling
- Sociale relationer
- Aktuelle og fremtidige handlemuligheder
- Indsatser som kan fremme borgerens situation
- Opfølgning med henblik på justering af planen.

Handleplaner skal bidrage til at sikre at indsatsen tager udgangspunkt i den enkeltes egen ønsker, ressourcer og behov samt øge borgerens medansvar for sin egen situation.

Det offentlige har pligt til at tilbyde den funktionshæmmede borger en plan. I særligt komplekse tilfælde, f.eks. i forhold til personer med multiple funktionsnedsættelser, giver loven dog mulighed for at amt og kommune kan beslutte at lave planen uden borgerens medvirken. Det kan ske i tilfælde hvor borgerens funktionsevne skønnes af en sådan karakter, at det vil være for problematisk at inddrage ham, eller hvor borgeren ikke har lyst til at deltage selvom det fagligt skønnes nødvendigt med en plan.

Det lovkrav, at der altid skal udarbejdes en handleplan i tilfælde hvor det er eller kan blive nødvendigt med indgreb (f.eks. magtanvendelse) for at sikre personen mod at gøre skade på sig selv eller andre.

Udviklingsamtaler

På værkstedet Søndervang har vi den grundopfattelse, at det altid er muligt at inddrage borgeren – vi skal bare udvikle de rigtige metoder. Alle mennesker kan opstille mål for deres egen tilværelse; alle har behov, ønsker og ressourcer. Men den enkeltes kommunikative funktionsnedsættelser kan gøre det yderst vanskeligt for ham at fortælle omverdenen, hvordan han har det. Det er her vi skal bruge vores faglige fantasi og palet.

Som middel til at lave en handleplan for brugerne, tilbyder vi en udviklingsamtale.

Udviklingsamtalen har til formål at hjælpe brugeren til at blive klar over, hvilke punkter han ønsker en handleplan for. Samtalen foregår som et kvalitativt interview ud fra temaerne:

- arbejde
- kommunikation
- relationer
- medbestemmelse
- drømme og visioner

Udviklingsamtalen har til formål, at brugeren får ”stemme”, og dermed bringer eller får støtte til at bringe sin personlig plan på banen. Kontaktpersonens fagligt forankrede synspunkter kommer frem ved det efterfølgende handlemøde.

I de tilfælde, hvor brugeren ikke kan deltage aktivt i en udviklingsamtale, foregår samtalen via kontaktpersonen. Spørgsmålene er rettet til den udviklingshæmmede, men det er kontaktpersonen, der efter bedste evne svarer, ud fra hvordan hun ser brugeren reagerer og hvad hun tror han ville svare, hvis han kunne – vel vidende at havde der siddet en anden omsorgsperson havde svaret nok været et andet!

De erfaringer vi har gjort med samtaler af denne type viser, at det er helt naturligt for interviewereren at stille spørgsmålene til brugeren og ikke til kontaktpersonen, ligesom kontaktpersonen helt selvfølgelig holder fokus på den udviklingshæmmede. Derfor er det naturligt at have øjenkontakt med brugeren – lettere at holde pauser og se den interviewede.

Kontaktpersonen oplever, at de svar hun giver på den andens vegne, bliver anderledes end hun på forhånd havde forestillet sig, fordi situationen indbyder til at se brugeren – holde pause – tænke sig om og tillade sig at være i tvivl på hans vegne.

Intervieweren og kontaktpersonen er overraskede over den intimitet og opmærksomhed, der opstår i rummet. Man ser pludselig nogle kompetencer hos brugeren, som man måske nok har vidst var der – men ikke har set så tydeligt før.

Det er i forhold til de samtaler vi bruger Marte Meo.

Marte Meo

Efter samtalen analyserer Marte Meo terapeuten videooptagelserne af udviklingsamtalen efter Marte Meo principperne og viser klip i det pædagogiske team, der har den daglige kontakt til

brugeren, hvor signaler tydeliggøres og der reflekteres over svarene. Først derefter udfærdiger kontaktpersonen en handleplan for brugeren, som igen gennemgås i pædagogisk team, så alle ved hvilke mål, der er vigtige for netop denne person.

Handleplanen vi arbejder ud fra kunne se således ud:

Det vil vi arbejde med:	Det er godt hvis...	Det gør vi	Vi kan se det er godt hvis ...(tegn)	Kommentarer
Nysgerrighed	NN kan udforske sin omverden på egne præmisser. Derved kan han opsøge og undersøge de ting, han selv finder relevante og som er vigtige for ham	Følge NN, når han rejser sig og går et andet sted hen. Når NN finder ting, han gerne vil undersøge, lade ham gøre det, evt. med støtte, så tingene ikke bliver ødelagt, eller give ham noget andet i stedet.	NN bevæger sig rundt, både i stol og til fods. Tager ting, undersøger dem med mund, hænder, øjne – har tilfredshedslyde. Vi vil helst ikke se at NN bare sidder og sover (af kedsomhed?)	Det er også et tegn, hvis personalet ikke flytter ting, så de er udenfor NNs rækkevidde.
Kommunikation	NN bliver forstået med det sprog han allerede magter – dvs. lyde og bevægelser. NN kan selv træffe valg, når vi forstår og følger hans kommunikation.	Vi vil sige de samme lyde. Sætte ord på så NN hører vores sprog ”oversat” til sit eget med lyde. Bruge konkreter; kop, jakke, madkasse osv.	NN griner - smiler – er stille – har øjenkontakt. Det er ikke godt hvis NN er nødt til at bide sig i hånden og råbet meget højt og længe, fordi vi ikke forstår ham.	Det er o.k. at være sur og utilfreds, men vi vil gøre vores bedste for at du igen føler dig tilfreds.

Når vi bruger Marte Meo på denne måde, har det den store fordel at det bliver almindeligt i personalegruppen at vi kigger efter signaler (initiativer) hos brugerne; ”se, han ser væk” – ”nu rejser han sig” – ”her siger han en lyd” osv.

Marte Meos betydning for synet på brugeren

Vi må konstatere at video-optagelserne har ændret vores oplevelse af brugerne.

En person med multiple funktionsnedsættelser blev tidligere omtalt som:

- svær at komme i kontakt med
- svær at fastholde
- vægrer sig ved berøring
- har hele tiden én eller begge hænder oppe ved munden
- bider/markerer ved hånden når han er glad/utilfreds

På videoen kunne vi imidlertid se, at han sad meget stille og afslappet med begge hænder i skødet i 20 min. Han havde øjenkontakt 17 gange. Flere gange i op til 45 sekunder. Han kom med rolige tilfredsheds lyde, grinede og var *med* hele tiden, indtil han pludselig efter 35 min. rejste sig og gik. Nu var det nok! Hvilke kompetencer.

Tid

Vi oplever at en af de store fordele ved denne form for udviklingssamtale er den tid, der bliver brugt.

Vi giver os selv tid; både til spørgsmål og svar. Vi afventer reaktion og holder mange naturlige pauser. Brugeren får den tid han behøver og det ændrer vores refleksioner i forhold til de signaler, vi ser på videoen. Vi undrer os over om det er tilfældigt at der netop kommer en lyd der, hvor samtalen drejer sig om: ”Har du venner på værkstedet?” eller at brugeren kigger væk, hvor spørgsmålet er: ”Er der noget du helt selv bestemmer i din hverdag?”

Vi har fået øjnene op for indsatsområder og behov for støtte til den enkelte, som vi aldrig havde fundet væsentlige uden udviklingssamtalerne. Nok ved vi som fagpersoner meget, men det er altid brugeren der ved bedst, når det handler om hans liv. Marte Meo er en mulig metode til at afdække de følelser og behov, der rører sig i ham.

Jeg håber at ovenstående kan give inspiration til at også andre vil bruge Marte Meo metoden på alle mulige tænkelige måder.